

gusto sacrum“, „Neptuno augusto sacrum“. — Še večje čudo pa je, da se Emona veli po obnovljenem imenu Ljubljana, — da predmestje njeno Krakovo opominja na Kraka, Šiška, bližnja ves, pa na zimsko koštravo, zemsko boginjo Babo Kikuško. In ravno tako važno je, da najstariši gerb Ljubljane lelje, in novejši gerb drak opominja na simbol boginje lune Emone — Amine in solnčnega boga Kraka. Vredno je navesti, da v nekdanji zemlinski varmedžji v gornjem Ogorskem je mestice Homona kraj rečice Laborce. Bližnje občine se velijo: Brusnica, Rakovec, Poljanka, Hlina, Udva (primeri Udmat blizu Ljubljane), Porubka, Bukovec itd. Ker so te slovanske, tedaj tudi ime Homona in Laburca.

Ime Nauportus pa še tudi sadaj imam za latinsko-pogeršeni Nabard, Naberd = Verhnika. Berdo je zraven-oblika (Nebenform) k verh, sansk. vrh., „crescere“, kakor vlad¹⁰⁾, „coma“, in poljski vlahat (vloh-hat), „rauh, zottig“ za vlasat. V imenu Naberd že „na“ vidimo konkrescirano, kakor v imenih: Zaverh namesto: Za verhom, Zalog namesto: Zalogom, tako Nabard, Naberd, namesto: na Berdu = na Verhniki. (Konec sledi.)

Še nekaj o „bukvarnici učiteljski“.

V zadnjih dvéh listih lanskih „Novic“ smo brali sostavek, ki ga je marljivi gosp. A. Praprotnik iz razposlanega zapisnika od 30. rožnika l. l. zvesto povzel, pridjavši h koncu še vošilo, naj bi si učitelji in šolski prijatli v tem koristnem početju podali roke in serca. Kjer je ta naprava, prva v naši deželi, res posnemanja vredna, mislimo vsem verlim učiteljem po deželi vstreči, posebno pa prihodnjim učiteljskim bravnicam na pomoč priti, ako pristavimo razglašenemu zapisniku še z naslovi časopise, ktere udje te bukvarnice po odločenem redu prebirajo. Sledeči so: „Novice“, — „Danica“, — „Slovenski prijatelj“, — „Der österreichische Schulbote“, Wien, — „Das pädagogische Wochenblatt“, Wien, — „Zeitschrift für Unterricht und Erziehung“, Köln, — „Der deutsche Schulbote“, Augsburg, — „Katholisches Schulblatt“, Oberglogau, — „Der Schulfreund“ v. Schmitz u. Kellner, Trier, — „Organ katolischer Volksschullehrer“, Augsburg.

Branje takih časopisov je očitno koristno, posebno učnikom, in dasiravno je res, da poslednji ud jih pozneje prejema, vendar opomniti moremo, da podučno berilo se ne postara tako hitro, kakor kakošna politiška novica, ampak take človek, kteremu je mar za napredovanje v svojem važnem poklicu, vedno s pridom prebira. — Pri skupšini omenjenega dneva je bila ta bukvarnica za terdno ustanovljena, ter je stopila pod varstvo častitega gospóda šolskega nadzornika. Da si je v kratkem času veliko opomogla, mislimo narbolje dokazati s tem, ako omenimo, da ta bukvarnica po predloženem računu 31. dec. l. l. razun lastnih knjig in časopisov še 9 fl. 47 kr. gotovega dnarja premore. Ako bo v prihodnje tudi tako ali še bolje napredovala, smemo upati, da bo veliko pripomogla k izobraženju učiteljstva, in tako svoj namen popolnoma dosegla.

H koncu pa Vas, drage „Novice“! še poprosimo, nannate očitno lepo zahvalo tistim dobrotnikom, kteri so z blagovoljnimi darovi že dozdej to napravo podpirali. Učiteljski bukvarnici v Ljubljani so namreč v dar dali: 1) prečastiti šolski nadzornik gosp. Zavašnik: „Täuber's Gesetze als Grundlage der Wohlfahrt der Völker“; — 2) zgodovinsko društvo v Ljubljani: „Archiv für die Landesgeschichte des Herzogthums Krain“, von Dr. Klun, 3 zvezke, — „Mittheilungen des hist. Vereins für Krain“, 9 tečajev

čeno na amuletu. Važno je viditi, da tudi možke in ženske podobne na slovensko-rimskih kamnih nosijo polomesec za amulet na persih in okoli vrata (glej takošno podobo pri Muharjevi „Gesch. der Steierm.“ I. Band, Abbild. Tafel X. — ¹⁰⁾ Glej Miklosiç „Lexicon paleoslov.“ s. v. Pis.

z vsemi dokladami; — 3) založništvo in vredništvo „Novic“: „Novice“ 15. tečaj; — 4) gosp. France Ves, zdravnik v Ljubljani: Schneller's „Weltgeschichte des Alterthums“, 2 zvezka; — 5) gosp. A. Praprotnik, učitelj na Dobrovi: „Pesmi cerkvene in druge“; — 6) gosp. J. Zorin, učitelj v Ljubljani: „Der österreichische Schulbote“, 2 tečaja; — 7) gosp. J. Pfeifer, učitelj v Ljubljani: „Novice“ 14. tečaj, „Danico“ 9 tečaj, „Slovenskega prijatelja“ leta 1856.

Jezikoslovna drobtinica.

Kako naj Slovenci nemški „sehr“ predstavljajo?

Zgubili smo dobro slovensko besedo zeló in namesto nje se prerada rabi pri opisu superlativa jako. Tako, na pr.: „Er ist sehr gut“ je „jako dober“. Beseda jako pa je predmet iz besede jak, a, o, ki pomenjuje močno, a, o. stark, tedaj „jako dober“ „stark gut“, in „jako močno vino“ prav za prav „močno močno vino“. Beseda jako je med Slovence iz Notrajskega prišla, tako, na pr.: v bistriški dolini se ne sliši pri superlativu drugega ko jako, ki se tudi jaku izgovarja. Ako se prav premisli, se berž vidi, da je ta besedica pri superlativu celó napčna. — Pa mi Slovenci imamo drugo veliko boljo besedo, ki se je pa zdaj začela opuščati *) in ta beseda je zeló. Ta besedica ne izhaja iz besed: zli, zla, zlo, schlecht, übel; in se ne smé tudi tako pisati. In ravno to je krivo, ker se je namesto zeló pisalo zlo, da se ta beseda opušča; mislilo se je, da beseda zeló „schlecht“, „übel“ pomeni. — Med zli, zla, zlo, (iz tega substantiv zló, das Uebel) in zeló je velik razloček. Zeló je stara slovenska beseda in pomeni „glänzend, schimmernd, vortrefflich, ausgezeichnet“. Tedaj je veliko bolji rečeno „zeló dober“, „zeló učen“, „zeló močno“, kakor „jako dober“, „jako učen“, „jako močno“. Naj se bi tedaj beseda zeló zopet upeljala in namesto jako rabila, ker je veliko bolja! J. Bile.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Zagreba 21. jan. Gotovo bode vsakega naših rodoljubov v serce zbolelo slišati, da je naš „Neven“ ob novem letu izhajati jenjal. Pet let nam je donášal mnogo zanimivih, mnogo podučnih; pet let si je kerčil pot v vse stališa naroda; zakaj še ne šesto, sedmo itd.? Kaj je uzrok njegovega merknenja? Občinstvo gotovo ne! **) Čeravno nas propad „Nevena“ zlo žali, nas vendar novo ožarenje že dolgo na našem slovstvenem nebu otamnele zvezdice v tužnosti naši tolaži. Vem, da se tudi dobra množica naših slovenskih bravev bode zapisati dala v „Kolo“, ktereга zadnja (X.) kniga je leta 1853 pod vredništvom verlega Mirka Bogoviča na svetlo prišla in ktero bode namesto „Nevena“ letos v četertletnih zvezkih sopet v omlajeni obleki izhajati začelo. Da bi častito vredništvo umerlega „Nevena“, ktero bode vredovanje časnika „Kolo“ prevzelo, pač vse žile napelo, da iznova v življenje obujeno „Kolo“ se tudi pri krepkem življenju ohrani! — Almanah, kteri se bode konec leta pod naslovom „Nevena“ izdal, je še v gori zeleni.

K. Žavčanin.

Iz Reke 18. jan. Govoril sem v več listih „Novic“ o olepšanji reškega mesta. Povém vam, ljubi braveci, sedaj, da poslopje c. k. mornarske akademije je sozidano; sedaj ga samo olepšujejo in od znotraj doveršujejo. Res največji lišp reškega mesta se smé to poslopje imenovati. Govori se, da se bo drugo leto že šola tukaj začela. — Vodnjak, ki sem ga bil lani popisal, ne bodo na velikem Urmeni-tergu,

*) Pa se vendar ni še opustila.

Vred.

**) Reči moramo, da tudi nas je osupnila ta novica, ki nam jo nenadoma častiti naš gosp. dopisnik v tem pismu naznanuje, in da nam ni jasno, zakaj je nehal „Neven“, kakor nam tudi ni bilo, zakaj je nehalo „Kolo“. Ne vemo: ali je občinstvo celó brez vse krivde? Vred.

ampak na poti k luki (ladjostaji) pri ribjem tergu postavili. Tudi ta bo zelo lep in se bo smel miriti z marsikakim vodotočem večjih mest. — Omenim tukaj še silnih del na Fiumari (Rečini). Novo strugo so ji skopali, iz poprejšnje pa luko za manje ladije naredili, stari most poderli in drugega naredili. Pravijo, da v Avstrii so k večem še kaki 3 ali 4 taki mostovi. Lesen je sicer pa z železem okovan in samo na obeh bregovih reke je naslonjen. — Snega nismo pri nas še skoraj nič imeli; pa če ga je ravno kaj malega palo, je morje berž pojelo zemlji belo odejo; toliko bolj pa nas je že burja sukala. Bile.

Iz Beršeca v Istri 13. jan. J. S. — Naj Vam povem od umnega malarja in podobarja Jakoba Škerlj-a, rojenega Vipavca, kateri pri nas ravno sedaj v kapelici našega pokopališča oltar tako lično in dopadljivo izdeljuje, da je veselje; tudi tabernakelj v farni cerkvi nam hoče popraviti in vsega lepo marmoljati. Imenovani mojster je dobro znan po Istri, posebno v Poreški škofiji, kjer je in tudi v Poreču samem mnogo mnogo cerkvenih stvari naredil in prenapredil in povsod lepo vstregel. Ni davnej kar je v Kožljak-u, zgor cepiškega jezera, veliki oltar sv. Adrijana, priznico in več drugega popravil. Naj ga tedaj omenijo „Novice“ in postavijo v versto domačih mojstrov.

Iz Ljubljane 20. jan. F. M. — V majhnem številu slovenskih malarjev imamo v Ljubljani enega, kateri je bil doslej v deželi malo znan, pa je vreden, da bi ga bolj poznali. Priložnost smo imeli te dni delo njegovih rok ogledovati, katero mu bo dostojno mesto med slovenskimi umetniki pridobilo. Ta mož je gosp. Juri Tavčar, akademišk malar. Delo, katero je ravno dodelal, je kaj lepa podoba sv. Antona pušavnika za cerkev v Soderšici, kjer je pretečeno leto cerkev tako dobro olepšal, da so mu čast. gosp. fajmošter tudi imenovano podobo in še drugih naročili. Nadjamo se, da bodo gosp. fajmošter in vsi farani z njegovim delom prav dovoljni, pa upamo tudi, da bo gosp. Tavčar še več naročil dobil in se hvalevredno obnašal. Imenovano podobo zamore vsakdo v stanovanji njegovem v Rožnih ulicah hiš. št. 99 viditi.

Iz Ljubljane. V 44. delu 8. tečaja deželne vladne lista za krajnsko vojvodino, izdanem in razposlanem 31. dec. l. l., smo brali cesarski patent, kateri obsega novo zakonsko postavbo, veljavno po vsem cesarstvu, in ktereja je gosp. Cigale na Dunaji za vse kronovine slovenskega jezika v slovenski jezik prestavil. Čeravno smo ostri v razsodbah slovenskih prestav in nam ni berž vsaka všeč, moramo pohvaliti težavno to postavbo kot izverstno, mojstersko delo, kteremu se pri vsaki verstici vidi, da si je gosp. prestavljavec marljivo prizadeval, važno to postavbo tako posloveniti, da je lahko umevna vsakemu skozi in skozi, in da se zraven te perve, vsaki prestavi neobhodno potrebne lastnosti odlikuje tudi v čistem, lepem jeziku.

Novičar iz raznih krajev.

Ukaz c. k. ministerstva za dnarstvo od 10. t. m. preklicuje stareje laške (lombarško-benečanske) krajcarje po 5 in 3 centime in po centimu, kateri so bili leta 1823 kovani, in naznanja, da pridejo konec tega leta ob veljavo. — Društvo za povzdigo sviloreje (židoreje) v gornji Avstri je poterjeno od cesarja. — Perva srečka s 50.000 gold. knez-Salmovega posojila, ki se je srečkalo 15. dan t. m., je doletela v Celovcu živečega grajsaka gosp. S. — Po pismu iz Marburga v „Oest. Zeit.“ še ni popolnoma gotovo, ali se bo prihodnjo spomlad začela delati Celovsko-Marburška železnica; nekteri celo govore, da bi se utegnili pot iz Celovca v Marburg opustiti in železnica iz Celovca skozi Slovenji Gradec v Celje napraviti, kakor je bilo že izperva govorjenje. Čudno je res, da se

tako dolgo nič gotovega ne vé. — Na Dunaji se pripravljajo veliko kupčijsko učilnico napraviti; po osnovi naukov, ki se bojo v tem učilišču skozi 3 leta učili, se smé soditi, da bo ta učilnica res izverstna in da bo zadostila potrebam prave tergovske šole. — Berž po sklepu zveznega zbora so bili ujeti puntarji iz Švajce na Francozko tirani, kamor so 19. dan t. m. prišli; sliši se, da grejo vsi v Pariz. Sedaj se bo začel zbor dotičnih vlad, ki bojo dognale švajcarsko-prusko pravdo. — Ko so porotniki 17. dan t. m. morivca pariškega škofa zavratnega umora krivega spoznali in ga je na to razsodbo višja sodnija k smerti obsodila, so ga peljali v ječo „la Roquette“, kjer na dvorišču k smerti obsojene ob glavo devajo. Oblekli so ga tū, kakor oblačijo po navadi na smert obsojene; ni se branil obleke; al višji overžni sodni je poslal rekurs za overžbo sodbe, cesarju pa je poslal prošnjo za pomilostenje. Sliši se, da ga bojo danes ob glavo djali. Mnogo časnikov popisuje celo sodniško izpraševanje, in ko je pariški časnik „Presse“ prvi prinesel ta popis, se je samo po ulicah ga prodalo 50.000 listov. Že govoré od nadškofa Tourskega, da bo naslednik nesrečnega Siboura; izperva se je nek odpovedoval tej časti, želji papeževi se je pa nek vendar le udal. — V Sicilii so spet več ustajnikov ob glavo djali, v Napolji pa več deležnikov skrivne zakletbe zaperli. — Ministerstvo špansko se ne bo dolgo obderžalo. — Iz Sevastopolja se piše, da dobiva mesto čedalje več stanovavcev in da se jih šteje že spet 7000; 300 podertih hiš je spet popravljenih, 80 pa na novo zidanih. — Černogorci se niso mogli sprijazniti s Turki. Piše se iz Skutara v Arbanii 31. dec., da je paša hercegovinski tje prišel in se s poveljnikom turške armade pogovarjal o vojski, ki jo prihodnjo spomlad namerjajo Turki zoper Černogorce.

Zimski večer.

Pojd' Minka, zapri duri,
S panači peč podkuri!

In šel je v kraje ptuje,
Kjer vojska, smert gostuje.

Luč v lešerbi napravi,
Stol k peči mi postavi.

Preteče mnogo časa,
Od njega ni ga glasa.

Pa sedi semkaj k meni,
Kolovrat svoj zaženi.

Čez pet let list poslani
Nam njega smert naznani.

Govor' od brata svoj'ga,
Edin'ga sina moj'ga,

Od tiste dōbe mati
Nehala je jokati.

Kak preč se je podajal,
K slovesu roko dajal.

Čez kratke tri nedelje
Je v rokah smerti bele.

Ti si oči brisala,
Na glas je mat' jokala.

Govor' od nju, da vlašim
Okó, serce vtolažim. S. Jenko.

Pomenki v zadevah slov. slovnika. Po pismu čast. gosp. Lovreta Primčkovega, katero smo predčeranjem prejeli, vendar nemške prislovice „Gute Miene zum bösen Spiel machen“ ne bomo djali ad acta. Čeravno tudi omenjeni gospod pravijo, da nikjer na Slovenskem niso slišali oni nemški prislovice enake slovenske, vendar svetujejo, naj bi vzeli Gunduličev izrek iz Osmana pesme 19. verstice 196, ki se glasi: „Volju hinit pri nevolji“ in ktereja Mažuraničev „riečnik“ tolmači ravno z nemškim: „zum bösen Spiel gute Miene machen“ ali „aus der Noth eine Tugend machen“. Slovenski bi se dalo to prav dobro reči „Voljo hliniti pri nevolji“. — Hvala lepa za to opombico; res se tudi nam tako primerna in domača zdí, da ne more skor bolja biti. Slavni Dobrovčanin (rojen leta 1588, umrl 1638) gotovo ni prestavljal nemškega „Gute Miene itd., ko je pel:

„I na što ga stegne sila,
Volju hinit pri nevolji“.

Pogovori vredništva. Gosp. J. S. v B.: Žal nam je, da Vam moramo naznaniti, da poslanega pisma z bankovci vred nismo prejeli. Dnarjev brez recepisa ni nikoli varno pošiljati. — Gosp. J. V. v C. „Danica“ se naročuje tudi pri gosp. Blazniku. Zastran pesmic se bomo že pogovorili.